

Posudek oponenta na bakalářskou práci: Móda v kontextu francouzské společnosti 17. a 18. století

Autorka práce: Monika Sekal

Vedoucí práce: PhDr. Martina Ondo Grečenková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Kateřina Jirsová

Pro svou bakalářskou práci si Monika Sekal vybrala zajímavé téma společenského kontextu módy v určitém časovém období a typu evropské společnosti. Konkrétně se jedná o období 17. a 18. století a francouzskou absolutistickou monarchii, přesněji vládu tří slavných Ludvíků: Ludvíka IX., Ludvíka XV. a Ludvíka XVI. Předložená bakalářská práce se metodologicky hlásí nejspíše k dějinám každodennosti, kulturním dějinám či historické antropologii ke kterým dějiny odívání a jeho vztahu k politice, ekonomice a obecně společenskému kontextu nepochybně patří. Píše nejspíše, protože metodologické ukotvení práce je definováno poněkud mlhavě jedním odstavcem na straně 13., zasloužilo by si více pozornosti. Až na 85. straně textu se autorka letmo zmiňuje ve třech větách o dějinách každodennosti v souvislosti se symbolickým potenciálem módy jako nástroje upevňování vlivu panovníka. Otázky metodologického přístupu a jeho aplikace na studovaný materiál by měly být jasně formulovány na začátku práce. Zde si dovoluji nadnést první podnět pro obhajobu práce: **Autorka by mohla u obhajoby vysvětlit, proč jsou dějiny každodennosti či kulturní dějiny vhodným nástrojem pro studium módy v dobovém a kulturním kontextu. Lze pomocí studia odívání a role módy ve společnosti například srovnávat některé aspekty politických, sociálních a kulturních dějin konkrétních společností, států, apod.?**

Na několika prvních stranách práce autorka stanovuje tři výzkumné otázky, z nichž první předpokládá ryze deskriptivní přístup – 1. charakteristika francouzské módy v 17. a 18. století. Druhá otázka se zabývá – 2. vlivem módy na tehdejší francouzskou ekonomiku, s důrazem kladeným na rozvoj manufaktur, textilního odvětví a výroby luxusního zboží. Třetí otázka je asi nejzajímavější, týká se symboliky módy spojené s osobou panovníka, politického podtextu odívání na francouzském královském dvoře a otázky luxusu. Bakalářská práce má 104 stran včetně obrázků včleněných do textu a bibliografie.

Autorka pracovala s několika dobovými prameny literárními a samozřejmě také ikonografickým materiálem. Opírá se o široké spektrum sekundární literatury. Ze seznamu ikonografických položek je zjevné, že Monika Sekal použila obrazové kolekce čtyř významných světových galerií a muzeí dostupné online. K tomu se vztahuje má další otázka: **Měla jste možnost v době po skončení lockdownu (či před ním) se pro zajímavost seznámit také se sbírkami českých galerií, se kterými byste mohla konfrontovat obraz dobové francouzské módy? Byla také móda české šlechty v příslušné době ovlivněna módní okázalostí francouzského absolutistického dvora?**

Využití sekundární literatury a pramenů patří podle mého soudu jednoznačně ke kladům bakalářské práce Moniky Sekal. Autorka vytěžila jak literaturu, která se zabývá především módou a odíváním, ale také studie o sociálních a kulturních dějinách Francie, okrajově rovněž Eliasovu práci **O procesu civilizace**. Studentka prokázala, že se orientuje ve velkém množství literatury a umí ji náležitě využít jako oporu pro své psaní.

Struktura práce a její cíl jsou však stanoveny poněkud nekriticky a příliš ambiciózně. Důsledkem je určitá přehnaná rozmáchlost celého textu, která zejména v části II. – Úvod do doby ústí do čtenářsky

lehce nudného popisu doby tří Ludvíků. Monika Sekal zde skáče od politických charakteristik vlády zmíněných panovníků, po ekonomické aspekty a soukromý život protagonistů její práce (ten samozřejmě s módou a politickou úzce souvisí, to nepopírám.) Této části by slušela určitá promyšlená redukce textu.

Kolegyně Sekal píše, že chce „zkoumat vztah módy a ekonomiky Francie, vliv módy na vznik nových řemesel, dopad rozvoje módního průmyslu na společnost, význam módy při prezentaci královského majestátu, symboliku módy, kritiku konzumu a dopad módy na širokou škálu částí života a společnosti, které se rozhodla zmapovat.“ Mám za to, že každá jednotlivá položka tohoto seznamu cílů by stačila na samostatnou bakalářskou práci, kdyby se autorka pustila do hlubší a interpretačně odvážnější analýzy.

Ve třetí části bakalářky (až na dvacáté páté straně textu) se autorka pouští do samotné rozsáhlé charakteristiky (cca 35 stran textu proložené obrázky) módy za vlády Ludvíků. Zde text dělí na pojednání o dámské i pánské módě, stručně zmiňuje i módu dětskou. K módním standardům řadí i líčení, obuv, účes a doplňky. Tato kapitola čerpá podstatnou měrou z knihy Ludmily Kybalové a do určité míry trpí lehce nezáživnou popisností (alespoň pro čtenáře, který není módním nadšencem). Text ovšem zpestřují četná vyobrazení, která čtenáři přibližují uváděné módní detaily.

Od strany 59 začínají podle mého názoru nejzajímavější kapitoly předložené bakalářské práce. Nejprve se jedná o pasáž o vztahu ekonomiky a módy. Úvodních několik stránek je věnováno obecné charakteristice francouzské ekonomiky ve sledovaném období – opět se domnívám, že tento úvod do ekonomické problematiky by mohl být stručnější, některé informace jsou pro studované téma nadbytečné. Naopak pochvalu si zaslouží pojednání o významu manufaktur a rozvoji všech odvětví textilního průmyslu ve Francii, vzestupu nových řemesel, atd. Je zajímavé, jak jsou některé aspekty módního průmyslu staré – pro mě osobně překvapivá informace o tak časném zavedení střídání módních sezón, vzniku módních a kadeřnických salónů, společenském vlivu prvních „módních návrhářek“, dokonce se zmiňuje o zárodcích módního turismu. Autorka zde velmi vhodně cituje z pramenů – Voltaire, Montesquie, i literatury a ukazuje tak různé dobové pohledy na téma luxusu, módy. Na straně 71 se zmiňuje o vzniku nového výtvarného žánru – módních rytin. **Zajímalo by mě, zda lze tyto obrázky považovat za předzvěst módních časopisů, o kterých je stručná poznámka o pár stránek dál. Jak se módy chtivé publikum s těmito rytinami seznamovalo?**

Soudím, že těžištěm práce mají být kapitoly o vztahu módy a konzumu, a především pojednání o módě jako symbolu královského majestátu. Zde se autorka věnuje různým aspektům stylu a prezentace panovníka (zejména na příkladu postavy Ludvíka XIV.), které dohromady tvoří obraz panovníka jako společenské a politické ikony. Král sám se tak stává symbolem moci a vznešenosti, v tom mu pomáhá jeho paruka, boty i barvy a materiály jeho oděvu. Domnívám se, že tyto klíčové pasáže mohly být zpracovány podrobněji a zajímavěji, např. pokud by zde autorka samostatně analyzovala dostupný ikonografický materiál. Náznak takové analýzy najdeme na str. 85-86, kde je stručně interpretován oficiální portrét Ludvíka XIV. (obr. č.20.) Líbilo by se mi, kdyby podobným způsobem studentka analyzovala a srovnala i další portréty panovníků. Obrazového materiálu by bylo jistě k nalezení dostatečné množství a pro dešifrování módních prvků jako symbolů královské moci a vznešenosti jsou ideálním pramenem. **K tomu mám dotaz, zda interpretace symboliky uvedeného portréту je autorčina, či zda je čerpána ze sekundární literatury.**

Módě (resp. odívání) nižších společenských vrstev je věnována jen stručná zmínka v souvislosti s rostoucím významem měšťanstva a přibližováním módního i společenského kánonu aristokracie a bohatých měšťanů. Autorka zde správně cituje Eliase, který v emancipaci měšťanstva a sblížování společenského statusu šlechty a měšťanů rozpoznal modernizační impuls.

Jakýmsi dovětkem celé bakalářské práce je pak příchod osvícenství, jeho ideálů střídmosti, šetrnosti, uměřenosti a politiky ohleduplné k poddaným. Osvícenský panovník se tak stává jakýmsi kontrapunktem ke všemu, co ztělesňovali absolutističtí vládci Francie se vši svou okázalou nádherou a přepychem. Autorka v závěru své práce správně komentuje přerod, který v evropské společnosti nastal v 18. století a který přinesl mimo jiné i obrat ve vnímání módy a její společenské role.

Největší slabinou bakalářské práce je její formální stránka. Text obsahuje opravdu velké množství pravopisných chyb všeho druhu, překlepů, stylistických pochybení, formulací rázu spíše publicistického, psaných v mírně žoviálním duchu, které do studentské či akademické práce rozhodně nepatří. Problematické jsou také významově shodné pasáže, které se vícekrát opakují – někde bezprostředně za sebou. Jejich odstranění by místy rozvleklý text zkrátilo, což by bylo ku prospěchu věci. V závěru práce kolegyně čtenáře mate nejasnými formulacemi, cituji: „zatímco v 17. století můžeme od Kybalové a dalších autorů slyšet chválu na nádhru oblečení...“ Takové výroky evokují, že autorka místy neodlišuje rovinu pramenných textů a sekundární literatury.

Domnívám se, že kolegyně Monika Sekal měla k dispozici prameny, s jejichž pomocí se mohla pustit do samostatnější analytické práce, která by do klíčové druhé poloviny textu vnesla více jejího osobního vkladu. Na druhou stranu autorka prokázala, že disponuje požadovanými kompetencemi pro napsání závěrečné práce bakalářského stupně studia, protože umí pracovat s odbornou literaturou a pramennými texty, dokázala stanovit přiměřeně své otázky a text strukturovat od úvodu k částečně vyhovujícímu závěru (jeho závěrečnou pasáž o Marii Antoinettě nepovažuji za úplně relevantní, opět jsou zde duplicitní informace.)

Navrhuji, aby autorka po obhajobě text své bakalářské práce důsledně opravila, odstranila všechny pravopisné a formulační chyby, opravenou verzi pak nahrála do SIS jako tzv. verzi errata.

S ohledem na výše řečené navrhuji závěrečnou práci Moniky Sekal hodnotit jako velmi dobrou.

Kateřina Jirsová

20.9.2021 v Praze